

Yvonne zu Dohna

Magdalenino pokajanje: geneza franjevačkoga ikonografskoga prikaza

Likovnom se umjetnošću mogu iskazati duboke emocije koje nadilaze ikonografski prikaz. Jasan primjer toga prikaz je Magdalene pokajnice. Ona je izvorni lik pokajništva, čak snažnije od sv. Jeronima i sv. Franje. Također je usko vezana za Krista kada je riječ o njegovu odnosu sa ženskim likovima. Ovaj rad nastoji prikazati rođenje ikonografije njezina lika utemeljenoga na ranijem modelu Marije Egipatske te njen razvoj od kasnoga srednjega vijeka nadalje?. Naročito se nastojati razjasniti kada, kako i zašto je započelo prikazivanje Magdalene pokajnice u umjetnosti. Potrebno je vratiti se u 13. st. budući da su franjevci prvi uveli ikonografiju pokajanja. Ovaj razvitak usko je povezan s novom definicijom pokajanja, isposništvom, ali i s novom, duhovnom ulogom žene ovoga razdoblja, koji je obilježen snažnim rastom ženskoga religijskoga zanosa bilo u spontanim oblicima bilo u uspostavi reda klarisa. U prikazu Magdalene u radovima različitih umjetnika zatječe se ambivalentnost između individualnosti i društvenoga svjetonazora. Ovaj prikaz mogao bi se interpretirati kao slabljenje moći i utjecaja žene u crkvi koja preobličuje svoju društvenu i djelatnu ulogu misionarke u grešnicu.

Činjenica da prvi prikazi pokajnice ne pokazuju nago tijelo grešnice kao što je to slučaj u kasnijim primjerima, već su ovdje prisutni anđeli koji s njom komuniciraju hraneći je kruhom, što jako naglašava čistoću i dubok psihološki obrat ženskoga lika zagrtnoga kožnim ogrtačem, preuzetoga od bliskoga, intimnoga, ali istovremeno i nezavisnoga odnosa s Bogom. To je odraz i sv. Franje koji, poput Krista, u toj ženi prepoznaje biće ravnopravno i nalik muškarcu. Upravo je u takvom franjevačkom okruženju nastao i samostan Sv. Klare pod vodstvom sv. Franje, koji je već bio najavljen i prije obnovljene uzavrelosti ženske religioznosti. Prikaz Magdalene, dakle, ne izražava samo društveni položaj žena, već i njihovo duboko razumijevanje u franjevačkom okruženju.

Prijevod s talijanskoga: Nina Šepić